

Андрюкайтене Р.,
доктор соціальних наук,
Маріямпольська колегія, м. Маріямполь, Литва
Олексенко Р.,
д. філос. н. професор
Таврійський державний агротехнологічний університет

КУЛЬТУРНЕ ПЛАНУВАННЯ «МІСЬКОЇ ЕКЗИСТЕНЦІЇ» ЯК СПОСОБУ САМОПІЗНАННЯ МІСЬКИХ ГРОМАД ТА ФОРМУВАННЯ ЇХ ІМІДЖУ

Культурне планування «міської екзистенції» як способу самопізнання міських громад та іміджуї екзистенції дедалі більшого значення набуває у культурологічних та емпіричних соціальних дослідженнях. Вже перші публікації 90-х років і висновки з досліджень процесів соціокультурної ідентифікації міських громад як специфічних модусів існування дають змогу наблизитися до більш адекватного пізнання соціальної трансформації міської спільноти, її інноваційного розвитку, що дає можливість перетворити місто в соціокультурно-економічний КОСМОС, зробити місто унікальним, своєрідним і відомим. Всебічного аналізу ця проблема зазнала у працях: В. П. Андрущенко, В. Г. Воронкової, Є. І. Головахи, О. Г. Злобіної, С. А. Макеєва, В. Л. Осовського, А. О. Ручки, М. О. Шульги. Дослідники одностайні у тім, що важливу роль у формуванні комфортного соціального середовища міста можна індексувати через громадську думку територіальної громади, де на основі тісних соціальних зв'язків більшою мірою воно само організовується, взаємно проникаючи в усі сфери буття [4].

Адже, територіальною громадою мешканці міста стають лише тоді, коли вони починають діяти не як населення, а як організована спільнота універсально-гармонійна – суб'єкт прийняття важливих доленосних для міста рішень в умовах невизначеності і нестабільності, хаосу і порядку, самоорганізації особистості, що діє в умовах мережевого простору. Врахування громадської думки територіальної громади при прийнятті важливих для міста й городян рішень, контроль за ефективністю виконання поставлених цілей, виступають [3] основою стабільності та важливим інститутом формування в місті громадянського суспільства. Впродовж останнього десятиріччя в Україні (як і на всьому «постсоціалістичному» просторі Східної Європи та СНД) [1] відбувається глибока соціальна трансформація: утворюються нові політичні та економічні еліти, середні та маргінальні верстви, що відзначаються різною мірою солідарності, зближення та відчуження між собою, які спільно працюють на розвиток міста, його інвестиційної та інноваційної привабливості, реалізації інноваційної моделі.

Політична та економічна ситуація в країні вимагає від кожного відповіді на запитання «Хто Я?», «Хто ми?», внаслідок чого загострюється проблема особистісної й соціальної ідентифікації. Завдяки культурі людське існування людей в міському просторі стає одночасно і соціальним, культурним, тобто людина здійснює свої функції в межах того соціокультурного простору, в якому знаходиться. У динамічному за своїм розвитком суспільстві, яке звільнюється від нав'язуваних згори соціально-політичних та ідеологічних стереотипів мислення, докорінно змінюється сама постановка цієї проблеми, так як необхідно сформувати імідж міста, як своєрідне «обличчя», що є сукупним уявленням філософів, соціологів, менеджерів, маркетологів.

Очевидно і те, що місцеві громади, в яких ми живемо, закриті чи відкриті, нудні чи цікаві, сповнені життя чи занепаді, задоволені чи розчаровані, або – ж не в останню чергу – бідні чи багаті, також залежать від того, як певне місто чи містечко ставиться до культурних питань і формує свою міську культуру, яка забезпечить гідні умови для появи і розвитку креативних особистостей, створення різних механізмів підтримки стартап-проектів, включаючи в себе перетворення в культурному плануванні міста.

В останні роки «Повістка для культури на 21 століття» репродукує одну з найуспішніших моделей з інтеграції принципів широкої участі в практику міського планування. Це перший документ міжнародного рівня, що закликає до відстоювання пріоритетів культурного розвитку на місцевому рівні. На світ він з'явився в 2004 році в рамках Всесвітнього Форуму місцевих органів влади щодо підтримки соціального включення в Порту-Алегре, і тепер слугує базовим документом для діяльності всесвітньої організації «Союз міст і муніципальний утворень» (United Cities and Local Governments (UCLG)). Лейтмотивом документу є положення: культура поряд з соціальною складовою, економікою та навколишнім середовищем є базовою умовою сталого розвитку міста та особистості. Це положення констатує інший підхід до міської культури, що включає в себе можливі точки росту у вигляді нових підходів і парадигм. Креативність «міської екзистенції» - (лат. creatio - створення) – це виявлення творчої, новаторської діяльності міської громади, що окреслює творчі здібності індивідів, що характеризуються здатністю до продукування принципово нових ідей і розвитку інноваційності, культурності, креативності.

Обтяженість міського бюджету витратами на культуру за залишковим ознакою замінюється розвитком економіки культури. У зв'язку з цим, зазначена Повістка звертає увагу на необхідність розробки нових індикаторів розвитку культури і пропонує активне використання проектного підходу в сфері культури, оскільки у культурній політиці прийшло розуміння, що

різноманітні форми повсякденного існування різних соціальних груп, породжує нові культурні феномени і вимагають адміністративної реакції на них, оскільки інтеграція маргінальних субкультур і сьогодні залишається одним із найскладніших завдань розвитку культурного середовища міст, що сприяє оформленню міського простору, вирішуючи проблеми екологічного, економічного, соціального, культурного розвитку, здійснюючи вплив на розвиток міської культури та її громадян. Однак в істотній мірі саме труднощі в її вирішенні і абсурдність бюрократичної реалізації подібної демократичної політики привели до переосмислення самої культурної демократії [5], що сприяє диверсифікації культури та інновацій, залучення найбільш талановитих професійних менеджерів-інноваторів, здатних упроваджувати інновації для перетворення міста, акцентувати увагу на соціальних та культурних змінах.

Очевидно, що таке розуміння культурної політики ґрунтується на теоретико-прикладних дослідженнях про соціальний капітал і його значенні для розвитку регіону [2]. Піонером у цих дослідженнях виступив у 70-ті роки Роберт Патнем, а далі їх доповнили теоретичні вишукування в області розвитку громадянського суспільства. Не випадково, що один з найавторитетніших дослідників феномену креативних міст вводить індекс "3Т" – Технології-Талант-Толерантність, для характеристики [6] моделі інновацій та соціальних і культурних перетворень може, що може стати основою розвитку конкурентоспроможного міського простору.

Характерною особливістю культурного розвитку міста як підходу в культурній політиці має стати не тільки розуміння важливості його, а й у включенні різних аспектів розвитку культури практично в усі розділи соціально-економічного плану розвитку міста. Більш того, має сенс зробити цю процедуру інтерактивною – відкритою не тільки для обговорення, але і для участі в формуванні фонду самих городян. Така залучення населення і влади в спільну роботу являє собою, з одного боку, реальний механізм формування міської ідентичності, а з іншого – побудови позитивного образу міста. Процедура такого формування повинна бути формалізована і відпрацьована адміністративно і юридично, оскільки місто стає володарем певних брендів. Однак інструментарій породження такої міської унікальності залежить тільки від здатності городян до колективної творчості. Власне без цієї здатності немає міста. Зміна культурної політики може докорінно змінити відповіді на подібні питання, оскільки люди живуть у багатовимірному соціальному просторі У ньому, безумовно, є два істотні виміри: побутовий та буттєвий. Перший визначає умови їх побуту, другий – сенс існування. Вони взаємно доповнюють один одного і взаємодіють [7]. Оскільки високі смисли "підтягують" побут,

добре організований побут – вимагає відповідних смислів. Ідея культурної екзистенції міста включена як базовий елемент в культурну політику і в більш широкий контекст, що дає можливість показати проект майбутнього міста, запропонувати нові смисли, які в змозі підтягти культуру міста до висоти нових смислів. Лінійна програма соціально-економічного розвитку повинна бути змінена і доповнена проривними культурно-креативними проектами, навколо реалізації яких, формується креативна група прориву, концентруються ресурси. Успішна реалізація таких проектів призводить до мультиплікативного ефекту, що роблять місто неповторним та привабливим для інвесторів, від яких залежить інноваційний розвиток міста та добробут громадян, в результаті чого у місті культивується інноваційна діяльність, яка сприяє соціальним та культурним змінам. Проектувальна модель (праксеологічна) міста доповнює концептуальну, зливається в конструктивно-творчій методології, яка поєднує теорію і практику і розвиває культуротворчість «моделі міської екзистенції» громади.

Література:

- 1) Афанасьєва Л. Міжкультурний діалог в контексті єднання України / Л. Афанасьєва, Є. Музя, К. Колева, Р. Олексенко // Українознавчий альманах. - 2017. - Вип. 21. - С. 15-20.
- 2) Афанасьєва Л. Интеркультурность как успешная модель развития поликультурного городского сообщества / Л. В. Афанасьєва, Р. І. Олексенко // Mokslas ir praktika: aktualijos ir perspektyvos. – 2018. – С. 6-13.
- 3) Афанасьєва Л. Активні інтеркультурні практики як індикатор взаємодії культурних груп і спільнот поліетнічного міста / Л. В. Афанасьєва, Р. І. Олексенко // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії – 2018.- Вип. 18. – С. 40 - 47.
- 4) Афанасьєва Л. В. Роль соціокультурного середовища в модернізації сучасного українського міста / Л. В. Афанасьєва // Наукові праці Сер.: Соціологія. – 2014. – №. 234, Вип. 222. – С. 70-74.
- 5) Катаев С. Л. Социокультурный капитал города: монография / С. Л. Катаев, Л. В. Барзенкова-Мясникова // – Запорожье: КПУ, 2012. –152 с.
- 6) Зеленов Л.А. Соціологія міста: Навч. посіб. – М.: ВЛАДОС, 2000. – 182 с.
- 7) Черкасов А. Сравнительное местное самоуправление: теория и практика. – М.: Форум-Инфра, 1998. – 158 с.